

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 29/1996 vp

Hallituksen esitys laeiksi kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 1996 lähettänyt sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan valmisteltavaksi hallituksen esityksen 189/1996 vp laeiksi kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Tuulikki Haikarainen ja ylitarkastaja Susanna Rahkonen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, hallitussihteeri Raimo Kärkkäinen ympäristöministeriöstä, osastopäällikkö Eeva Ahokas ja päämatematiikko Jussi Haapa-aho Kansaneläkelaitoksesta, suunnittelujohtaja Markku Hänninen Eläketurvakeskuksesta, eläkejohtaja Aila Bristow Työeläkelaitosten liiton edustajana sekä johtaja Jyrki Widgren Kansaneläkelaitoksen Lahden paikallistoimistosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vuoden 1996 alusta voimaan tulleeseen kansaneläkejärjestelmän uudistukseen liittyen teknisiä muutoksia kansaneläke- ja työeläkejärjestelmään.

Vuoden 1997 alusta kansaneläkkeestä poistuvat lisäosaa ja pohjaosaa koskevat nimitykset. Eräiden kansaneläkkeen saamiseen tai kansaneläkkeen määrään kytkettyjen etuuskien saamisperusteita muutettaisiin siten, ettei etuuden luonne muutu. Tämän vuoksi tarkistetaan eläkkeensaajien asumistukea, hoitotukea ja rintamalisää koskevia säännöksiä sekä tehdään teknisiä korjauksia sotilasavustusjärjestelmään ja työeläkejärjestelmän perhe-eläkejärjestelmään.

Kansaneläkeuudistuksen vaiheittaiseen voimaantuloon liittyen vanhan kansaneläkkeen alentamissäännöksiä tarkistettaisiin siten, ettei eläkkeen määrä tarpeettomasti vaihtele.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta. Kansaneläkkeen pohjaosaa alennettaisiin kuitenkin helmikuun alusta 1997.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esitys merkitsee muun ohella sitä, että pääosassa työkyvyttömyyseläkeratkaisuja poistuu yhteensovitus kansaneläkejärjestelmän kanssa ja tästä johtunut ilmoitusmenettely. Tämä saattaa varsinkin pidemmällä aikajänteellä johtaa työkyvyttömyyseläkeratkaisujen erilaistumiseen eri eläkelaitoksissa. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että asiaan kiinnitetään riittävää huomiota. Lääkäreitä on koulutettava yhtenäisen työkyvyttömyyseläkkeitä koskevan lausuntokäytännön aikaansaamiseksi ja muutoksenhakuvelinten ratkaisuisista on tiedotettava eläkelaitoksille. Myös hallinnon on seurattava hylkäysprosentteja ja tarvittaessa tehtävä selvityksiä, joiden perusteella voidaan ryhtyä toimenpiteisiin ja ehkäistä eläkkeenhakijoiden yhdenvertaisuuden vastainen kehitys.

Valiokunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen muutosta, jonka perusteella kenenkään nettomääräinen eläke ei saa alentua. Yleisenä tavoitteena ja varsinkin vähennyksen korottamista koskevissa asioissa on toisaalta pidettävä huolta siitä, että mahdollisimman tarkoin noudatetaan kansaneläkelain muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1491/95) yhteydessä hyväksytyä menettelyä ja aikataulua pohjaosaa alennettaessa.

Kun erät etuudet ovat olleet sidottuja kansaneläkkeeseen, on kansaneläkeratkaisujen yhteydessä voitu myös tiedottaa kansaneläkkeisiin sidotuista etuuksista ainakin siinä vaiheessa, kun henkilö on hakenut kansaneläkettä. Kyseisistä etuuksista on riittävällä tavalla tiedotettava eläkeläisväestölle, jotta tälle lainsäädännölle asetetut tavoitteet hyvinvoinnin ja huolenpidon toteuttamiseksi saadaan aikaan.

Valiokunta on mietinnössään 24/1996 vp ehdottanut hallituksen esitykseen 168/1996 vp sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamat-

tomina. Kun kyseiset säännökset ovat osittain samoja kuin nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä, valiokunta ehdottaa lakeihin tehtäväksi vastaavat tekniset muutokset.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmu-

kaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 1., 2., 6. ja 8.—15. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja että 3.—5. ja 7. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

3.

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 1 §:n 1 momentti, 2 §:n 3 ja 4 momentti, 3 §:n 3 ja 4 momentti, 4 §:n 3 momentti, 5 §, 6 §:n 1 momentti, 2 momentin 2, 3 a ja 12 kohta ja 3 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentin 2 kohta, 8 a §, 10 §:n 1 momentti ja 14 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti, 5 §, 6 §:n 1 momentti ja 2 momentin 3 a kohta ja 8 §:n 1 momentin 2 kohta 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (106/90), 2 §:n 3 ja 4 momentti ja 8 a § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (112/82), 3 §:n 3 momentti 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1492/95), 3 §:n 4 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (671/85), 4 §:n 3 momentti ja 6 §:n 3 momentti 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (473/91), 6 §:n 2 momentin 2 kohta 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (127/88), 6 §:n 2 momentin 12 kohta (*poist.*) 21 päivänä marraskuuta 1994 annetussa laissa (985/94), 7 §:n 1 momentti 31 päivänä tammikuuta 1995 annetussa laissa (119/95), (*poist.*) 10 §:n 1 momentti 14 päivänä lokakuuta 1994 annetussa laissa (887/94) ja 14 §:n 1 momentti päivänä kuuta 1996 annetussa laissa (/), sekä lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 9 päivänä helmikuuta 1990 annetuilla laeilla, uusi 4 ja 5 momentti, lakiin uusi 1 a § ja 8 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 18 päivänä kesäkuuta 1980 ja 20 päivänä joulukuuta 1982 annetuilla laeilla (455/80 ja 1086/82), uusi 6 momentti seuraavasti:

1, 1 a, 2, 3—8, 8 a ja 10 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

14 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—39, 39 a,

39 b, 40, 42, 43, 43 a, 44—46, 67, 69, (*poist.*) 74 b, 74 c ja 75 §:ssä, (*poist.*) 79 §:n 1 ja 4 momentissa, 80—83 ja 84—86 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

4.

Laki

perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/69) 15c ja 15 e § sellaisina kuin ne ovat 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (105/82),

muutetaan 14 §, 15 a §, 15 b §:n 1 momentti, 3 momentin 11 ja 12 kohta ja 5 ja 6 momentti, 15 d §:n 1, 3 ja 4 momentti, 15 g §:n 2 momentin johdantokappale, 16, 17 ja 18 §, 21 §:n 4 momentti, 29 §, 30 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti, 32 §:n 2 momentti, 32 a § ja 37 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 14, 16 ja 18 §, 30 §:n 1 momentin johdantokappale ja 2 momentti sekä 32 §:n 2 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (104/90), 15 a § muutettuna mainitulla 5 päivänä helmikuuta 1982 annetulla lailla sekä 8 päivänä maaliskuuta 1991 ja 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetuilla laeilla (472/91 ja 548/93), 15 b §:n 1 momentti mainitussa 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa, 15 b §:n 3 momentin 11 kohta ja 15 g §:n 2 momentin johdantokappale mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa, 15 b §:n 3 momentin 12 kohta ja 21 §:n 4 momentti 21 päivänä marraskuuta 1994 annetussa laissa (982/94), 15 b §:n 5 momentti 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1493/95), 15 b §:n 6 momentti, 15 d §:n 3 ja 4 momentti ja 32 a § mainitussa 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, 15 d §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1055/83), 17 § muutettuna mainituilla 8 päivänä maaliskuuta 1991 ja 9 päivänä helmikuuta 1990 annetuilla laeilla, 29 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetulla lailla sekä 37 §:n 1 momentti *päivänä kuuta 1996 annetussa laissa (/), ja*

lisätään lakiin uusi 34 a ja 38 a § seuraavasti:

14, 15 a, 15 b, 15 d, 15 g, 16—18, 21, 29, 30, 32,
32 a ja 34 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

37 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35, 37—39, 39 b, 40—42, 43, 44—46, 67, 69, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 74 c, 75, 79—83, 84—86, 88 ja 88 a §:ssä säädetään. Jos lapseneläkkeen saaja ei ole ennen eläkkeen alkamista asunut Suomessa

kansaneläkelain 41 §:ssä edellytettyä 10 vuoden aikaa, eläke voidaan ulkomailla asumisen estämättä maksaa, jos lapsen huoltaja täyttää asumisvaatimuksen.

38 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

5.

Laki**rintamasotilaseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 1 §:n 4 momentti, 8 §:n 2 momentti, 8 §:n 3 momentin 2 kohta, 9 §, 9 a §:n 2 momentti, 9 b § ja 17 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 4 momentti ja 8 §:n 3 momentin 2 kohta 5 päivänä helmikuuta 1988 annetussa laissa (125/88), 8 §:n 2 momentti 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (106/82), 9 § muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1980, 25 päivänä heinäkuuta 1986 ja 4 päivänä joulukuuta 1987 annetuilla laeilla (1085/80, 589/86 ja 938/87), 9 a §:n 2 momentti 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1494/95), 9 b § 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (551/93) ja 17 §:n 1 momentti päivänä kuuta 1996 annetussa laissa (/), seuraavasti:

1, 8, 9, 9 a ja 9 b §
(Kuten hallituksen esityksessä)

17 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 44—46, 67, 69, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 a—74 c, 75, 79—83, 84—86, 88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustan-

nuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään. Ylimääräistä rintamalisää määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 26 §:n 7 momentissa säädetään.

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

7.

Laki**vammaistukilain 1 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/88) 1 §:n 1 momentti ja 8 §, sellaisena kuin niistä 8 § on päivänä kuuta 1996 annetussa laissa (/), seuraavasti:

1 ja 8 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouko Skinnari /sd, varapuheenjohtaja Maija Perho /kok, jäsenet Jorma Huuhtanen /kesk, Liisa Hyssälä /kesk, Kari Kantalainen /kok, Mikko Kuoppa

/va-r, Eero Lämsä /kesk, Hannes Manninen /kesk, Osmo Soininvaara /vihr, Marjatta Vehkaoja /sd ja Marja-Leena Viljamaa /sd sekä varajäsen Mikko Immonen /vas.

Vastalause

Kansaneläkkeen pohjaosan poistaminen on uhka koko kansanvakuutusjärjestelmälle. Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus kohdistuu tavallisiin keskituloihin eläkkeensaajiin. Suurille eläkkeille ei edelleenkään säädetä minkäänlaista kattoa, sen sijaan jatketaan kansaneläkkeen pohjaosan leikkausta 20 prosentilla vuosittain, mikä merkitsee, että viiden vuoden kuluessa kansaneläkkeen pohjaosa poistuu kokonaan. Ensi vuoden helmikuun alussa pohjaosan leikkaus on 77 markkaa kuukaudessa, mikä merkitsee pohjaosan leikkauksen kohteeksi joutuneille eläkeläisille eläkkeiden tason jädäyttämistä nykyiselle

tasolle. Hallitus lupaa, että indeksin ja veron tarkistukset eivät laske eläkkeitä markkamääräisesti, mutta tämä merkitsee, että eläkkeiden reaaliarvo heikkenee. Eläkeläisten menetykset ovat arvion mukaan vuoteen 2000 mennessä yli kolme miljardia ja vuoteen 2010 mennessä yli neljä miljardia markkaa. Eläkeläiset eivät myöskään saaneet hallituksen pääasiassa suurituloisille suunnattamia verohelpotuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

2.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kansaneläkelain muuttamisesta 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun lain (1491/95) voimaantulosäännöksen 2 momentti seuraavasti:

Ennen tämän lain voimaantuloa alkanut pohjaosa ja lisäosa maksetaan lain voimaan tullessa voimassa olleen lain mukaisena. Jos eläkkeeseen ei kuulu lisäosaa, pohjaosan täysi määrä on 2 316 markkaa vuodessa 1 päivästä tammikuuta 1996

taikka siitä ajankohdasta alkaen, josta lisäosa lakkaa. (*Poist.*)

Voimaantulosäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1996

Mikko Kuoppa /va-r
Hannes Manninen /kesk

Liisa Hyssälä /kesk

Jorma HUUHTANEN /kesk
Eero LÄMSÄ /kesk

